

Grund- og nærhedsnotat til Folketingets Europaudvalg

Center
Center for international klima
og energi

Kontor
Internationalt kontor

Dato
29. januar 2024

J nr. 2024-71

/ KAKON

Det Europæiske Atomenergifællesskabs og den Europæiske Unions udtræden af den europæiske energichartertraktat (ECT)

KOM(2023) 446 og KOM(2023) 447

1. Resumé

Europa-Kommissionen har den 7. juli 2023 fremsat forslag om at trække det Europæiske Atomenergifællesskab (Euratom) og den Europæiske Union (EU) ud af energichartertraktaten. Energichartertraktaten er en plurilateral handels- og investeringsaftale, der finder anvendelse i energisektoren. Euratom og EU tiltrådte energichartertraktaten i 1998.

Forslaget kommer i forlængelse af, at moderniseringen af særligt traktatens bestemmelser om investeringsbeskyttelse og beskyttelse af investeringer i fossile brændsler, som har pågået siden 2018, ikke forventes at blive vedtaget. Kommissionen fremhæver til begrundelse for forslaget, at den nuværende, ikke-moderniserede traktat er ikke i overensstemmelse med EU's investeringspolitik og -lovgivning, herunder navnlig princippet om EU-rettens autonomi, og med EU's energi- og klimamål. I tillæg fremhæver Kommissionen også, at da der ikke findes et alternativ, bør Euratom og EU udtræde af traktaten. Forslaget har ikke lovgivningsmæssige eller væsentlige økonomiske konsekvenser for Danmark.

Det er regeringens foreløbige generelle holdning, at Danmark bør støtte Euratoms og EU's udtræden af energichartertraktaten, hvilket ydermere er en konsekvens af, at regeringen i indværende folketingssamling ønsker at sikre Folketingets samtykke til, at Danmark udtræder af energichartertraktaten.

2. Baggrund

Europa-Kommissionen ("Kommissionen") har ved KOM(2023) 446 og KOM(2023) 447 af 7. juli 2023 fremsat forslag om, at hhv. Euratom og EU udtræder af energichartertraktaten, jf. artikel 47, stk. 1, i samme traktat. Forslaget er samme dag sendt til Rådet i dansk sprogversion. Rådet vedtager forslaget efter Europa-Parlamentets godkendelse i henhold til TEUF artikel 218, stk. 6, litra a), nr. v).

Energichartertraktaten er en plurilateral handels- og investeringsaftale, der finder anvendelse i energisektoren. Traktaten blev undertegnet af EU i 1994 og trådte i kraft i 1998. I dag er 49 stater samt EU og Euratom kontraherende part i traktaten. EU-landene, inkl. Danmark, udgør 23 af medlemmerne, mens de øvrige medlemmer

primært består af centralasiatiske og østeuropæiske lande, men også lande som Japan, Schweiz, Tyrkiet og UK.

Der er ikke foretaget nogen væsentlig ajourføring af energichartertraktaten siden 1990'erne, og traktaten er blevet stadigt mere forældet. Som følge heraf blev der på EU's initiativ indledt en moderniseringsproces i november 2018. Moderniseringen skulle hovedsagelig vedrøre bestemmelserne om investeringsbeskyttelse. Efter ønske fra EU indgik også spørgsmålet om at fjerne beskyttelsen af investeringer i fossile brændsler for at bringe energichartertraktaten i overensstemmelse med Parisaftalen. Efter 15 multilaterale forhandlingsrunder, der fandt sted mellem juli 2019 og juni 2022, blev der opnået principiel enighed om et moderniseret traktatudkast på energicharterkonferencens ekstraordinære møde den 24. juni 2022 i Bruxelles. Hensigten var, at moderniseringen skulle vedtages på energikonferencens 33. møde den 22. november 2022.

Med henblik på vedtagelse af den moderniserede tekst forelagde Kommissionen den 5. oktober 2022 forslag til to afgørelser i henhold til artikel 218, stk. 9, i TEUF og artikel 101 i Euratomtraktaten for at fastlægge den holdning, der skulle indtages på EU's (KOM(2022) 521) og Euratoms (KOM(2022) 522) vegne på energicharterkonferencens 33. møde. Samtidig fremlagde Kommissionen en meddelelse, hvori den fremhævede behovet for at fjerne den risiko for konflikt mellem EU-retten og energichartertraktaten, som er blevet påpeget af EU-domstolen. Ifølge EU-domstolen kan energichartertraktatens bestemmelser om investeringsbeskyttelse ikke finde anvendelse i interne EU-sager, hvilket dog er blevet fortolket anderledes af visse voldgifttribunaler. I de forslag, der blev forelagt Rådet, blev det foreslået, at EU og Euratom skulle støtte vedtagelsen af moderniseringen på energicharterkonferencens 33. møde. Disse forslag blev imidlertid ikke vedtaget af Rådet, da der var et blokerende mindretal.

Samtidig vurderede Kommissionen, at det ikke ville være muligt at opnå enighed i den bredere ECT-medlemskreds om et mere ambitiøst forhandlingsresultat. Som følge heraf blev moderniseringen på EU's foranledning taget af dagsordenen for energicharterkonferencens 33. møde, og moderniseringen af energichartertraktaten udsendt på ubestemt tid. I mellemtiden finder den nuværende, ikke-moderniserede traktat fortsat anvendelse i EU, Euratom og alle de medlemsstater, der er parter til energichartertraktaten.

3. Formål og indhold

Kommissionen har henvist til, at der ikke er et kvalificeret flertal i Rådet for en EU- eller Euratom afgørelse, der vil støtte forslaget om en modernisering af energichartertraktaten.

Der er derfor ifølge Kommissionen ingen juridisk og/eller institutionel mulighed for at få vedtaget en modernisering af energichartertraktaten, som kan få virkning. Dette er

ifølge Kommissionen en forudsætning for, at Euratom og EU kan forblive part i traktaten. Samtidig bør EU-medlemslandene ifølge Kommissionen ikke forblive kontraherende part til den ikke-moderniserede energichartertraktat, da den ikke er i overensstemmelse med EU's investeringspolitik og -lovgivning og med EU's energi- og klimamål.

Kommissionen har derfor i forslaget foreslået, at Euratom og EU udtræder af energichartertraktaten i henhold til artikel 47, stk. 1, i samme traktat. Dette vil gøre det muligt for Kommissionen at give skriftlig meddelelse til depositaren for energichartertraktaten (Republikken Portugal) om Euratoms og EU's udtræden af traktaten i henhold til artikel 47, stk. 1.

Det fremgår af forslaget, at Euratom's og EU's udtræden vil træde i kraft ét år efter datoen for depositarens modtagelse af meddelelsen.

Energichartertraktatens vil dog fortsat finde anvendelse i en periode på 20 år efter datoen for Euratoms og EU's udtrædelse i henhold til artikel 47, stk. 3 (den såkaldte solnedgangsklausul). Det fremgår af forslaget, at solnedgangsklausulen ikke vil have virkning for sager internt i EU, men at der vil være en risiko for, at internationale voldgifttribunaler alligevel vil lade solnedgangsklausulen finde anvendelse i interne EU-sager i modstrid med EU-retten. Kommissionen er af den opfattelse, at det mest hensigtsmæssige svar på dette er at vedtage et instrument mellem medlemsstaterne, EU og Euratom om fortolkningen af traktaten og anvendelsen af dens bestemmelser i henhold til wienerkonventionen om traktatretten mellem. Kommissionen lægger derfor op til at fortsætte igangværende forhandlinger om teksten til en sådan aftale, som, når de er afsluttet, vil blive behandlet i et separat forslag.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal i henhold til TEUF art. 218, stk. 6a, litra v), godkende forslaget. Parlamentet har ikke udtalt sig endnu.

Europa-Parlamentet har dog tidligere udtrykt kritik af ECT og erklæret, at det ikke støtter moderniseringen af traktaten. Det har derfor opfordret EU, Euratom og medlemsstaterne til at organisere en koordineret udtræden af ECT.

5. Nærhedsprincippet

Forslaget vurderes ikke at være i modstrid med nærhedsprincippet.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Lovgivningsmæssige konsekvenser

Forslaget vurderes ikke i sig selv at have konsekvenser for dansk lovgivning.

Økonomiske konsekvenser

Forslaget vurderes ikke i sig selv at have væsentlige statsfinansielle, samfundsøkonomiske og erhvervsøkonomiske konsekvenser for Danmark.

Andre konsekvenser og beskyttelsesniveauet

Klimapolitiske hensyn

Energichartertraktaten vurderes ikke at være i overensstemmelse med Parisaftalens temperaturmålsætninger.

Handels- og investeringspolitiske hensyn

Investeringsbeskyttelse vurderes grundlæggende at bidrage til at sikre stabile rammevilkår for udenlandske investeringer, herunder for danske virksomheder. EU's udtræden af energichartertraktaten vurderes dog ikke at have en væsentligt negativ indvirkning på beskyttelsesniveauet for udenlandske investeringer, da der findes andre redskaber, som kan bidrage til beskyttelsen af investorer, bl.a. bilaterale investeringsbeskyttelsesaftaler og regler om ekspropriation.

8. Høring

Forslaget har været i høring i Specialudvalget for Handelspolitik samt Specialudvalget for Klima, Energi og Forsyningspolitik. Der er modtaget svar fra Dansk Industri, og Dansk Erhverv.

Dansk Industri (DI) finder investeringsbeskyttelsesaftaler vigtige for globale, danske virksomheder i forhold til at sikre deres investeringer med uretmæssig ekspropriation, overtagelse mv. Det er heldigvis sjældent, at danske virksomheder har behov for at kunne håndhæve deres rettigheder via investeringsaftaler, men Ruslands aktuelle ekspropriationslignende tiltag overfor udenlandske virksomheder – herunder også danske virksomheder – tjener som en illustrativ reminder på, hvorfor det kan være nyttigt med investeringsbeskyttelsesaftaler som et last-ressort for virksomhederne i forhold til at sikre deres rettigheder. Derfor finder DI det også beklageligt, at Danmark agter at udtræde af energichartertraktaten, som netop kan være med til at give danske energiselskaber en beskyttelse for deres omfattende globale investeringer inden for grøn energi. Af samme årsag finder DI det beklageligt, at EU påtænker at udtræde af energichartertraktaten. DI refererer til deres tidligere fremsendte høringsvar fra oktober sidste år i forbindelse med Rådsbeslutning vedr. modernisering af energichartertraktaten. DI's betragtninger omkring nytten af energichartertraktaten, herunder den moderniserede udgave er således fortsat gældende.

Dansk Erhverv bakkede op om forslaget og er enig med Kommissionen i, at det ikke er en mulighed for EU at forblive i den nuværende (ikke-moderniserede energichartertraktat), idet den hverken er i overensstemmelse med EU's investeringspolitik og -lovgivning eller med EU's energi- og klimapolitik. Endvidere vurderer Dansk

Erhverv, at en dansk opbakning til EU's udtræden af energichartertraktaten falder i naturlig forlængelse af, at regeringen allerede i april 2023 annoncerede, at man agter at Danmark udtræder af energichartertraktat. Dansk Erhverv påpeger samtidig, at det er vigtigt, at der arbejdes videre med at realisere de bedst mulige rammer for den grønne omstilling. Derfor skal Danmark forsat arbejde for, at der både nationalt og globalt opstilles rammer, der sikrer, at investorer trygt kan lægge deres penge i grønne energiprojekter. Endelig opfordrer Dansk Erhverv til, at regeringen arbejder for en koordineret udtræden blandt EU og EU-landene.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Det forventes, at de medlemslande, som allerede er udtrådt (Italien, Tyskland, Frankrig og Polen) eller har meldt deres udtrædelse (Nederlandene, Spanien og Slovenien) af energichartertraktaten vil være positive over for forslaget. Der kan modsat forventes at være en større gruppe af medlemslande, der er kritiske/forbeholdne over for forslaget.

10. Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen er af den opfattelse, at Danmark bør udtræde af energichartertraktaten, og vil forelægge et beslutningsforslag til Folketinget herom i foråret 2024.

Regeringen ønsker derfor også, at EU udtræder af energichartertraktaten, da den i sin nuværende form ikke er i overensstemmelse med EU's investeringspolitik og -lovgivning eller med EU's energi- og klimamål, hvorfor den kan risikere at stå i vejen for tiltag, der fremmer den grønne omstilling. Regeringen er desuden enig med Kommissionen i, at det ikke er realistisk at modernisere energichartertraktaten som ønsket.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Forslaget har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.

Grund- og nærhedsnotat om forslag til Rådets afgørelse om bemyndigelse til at indlede forhandlinger om moderniseringen af energichartertraktaten, KOM(2019) 231, blev oversendt til Folketingets Europaudvalg d. 6 juni 2019. Grund- og nærhedsnotat om forslaget til rådsbeslutning om modernisering af Energichartertraktaten, KOM(2022)521, blev oversendt Folketingets Europaudvalg den 7. november 2022.